

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4
ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

APPROACHES TO DEVELOPING PARTICIPATORY LEADERSHIP IN THE NEW
NOMAL ERA ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BRAHMAVIHĀRA OF
SCHOOL ADMINISTRATORS IN LAMPHAYA SAHAWITTHAYA SUEKSA GROUP
UNDER THE OFFICE OF SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

^[1]จีระ พุดหอมโพธิ์ Jeera Puthompho ^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ PhrakruKittiyanawisit

^[3]พระครูโอภาสนนทกิตติ PhrakruOpatnontakitti

^{[1] [2] [3]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: dokapong2563@gmail.com

Article Received: September 06, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา 2) เพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 รูป/คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูจำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา มีวิธีการดังนี้ (1) ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างให้ครู สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกที่จะพัฒนาตนเอง และควรมีใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้กำลังใจชื่นชม ให้รางวัลให้ความรักและความจริงใจกับบุคลากรอย่างทั่วถึง (2) ผู้บริหารต้องกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ไม่เกิดความอิจฉา พลอยยินดีกับความสำเร็จ (3) ผู้บริหารมีการวางแผนร่วมกับครูในการส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญควรแสดงความรัก ความหวังดีและความห่วงใย อย่างจริงใจกับทุกคน (4) ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและ ให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็น ผู้บริหารต้องมีทักษะหลายด้านและควรมีลักษณะเป็นคนมีเมตตา นำเข้าหา ไม่ดูดัน และต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา ในด้านความเมตตาผู้ควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของครู ตั้งใจให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ให้กำลังใจชื่นชม ให้รางวัล ด้านความกรุณา ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่า มีความพอใจในการที่พัฒนาตนเอง ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้กำลังใจ

กับครูในการทำงานและชื่นชมยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในการทำงาน ด้านอุเบกขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม, ยุทธศาสตร์วิถีชีวิตใหม่, หลักพรหมวิหาร 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article were: 1) to study the state of participatory leadership in the new normal era of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group, 2) to study the guidelines for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmavihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group, and 3) to propose the guidelines for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmavihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 92 samples and analyzed by percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 6 experts and then analyzed by content analysis. The results of the study showed that: 1) The state of participatory leadership in the new normal era of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group was at a high level. 2) The methods for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmavihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group were as follows: (1) School administrators should have knowledge and understanding in school contexts, behave oneself as a good model for subordinates, build positive attitude to subordinates, and treat the subordinates with love and kindness. (2) School administrators should encourage the subordinates in self-improving and build moral support and incentive to them. (3) School administrators should cooperate with the subordinates in planning and supporting the subordinates in training with modern technology. (4) School administrators should be open-minded for school administration and opinions from the subordinates. 3) The guidelines for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmavihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group were as follows: In Loving-kindness; the school administrators should understand the contexts of teachers and assist them with kindness. In Compassion; the school administrators should build positive attitudes and moral support to teachers and help them solve problems when necessary. In Sympathetic Joy; the school administrators should praise and rejoice with the success of teachers. In Equanimity; the school administrators should treat the subordinates equally without bias.

Keywords: Participatory Leadership, The New Normal Era, The Four Principles of Brahmavihāra, School Administrators

---

บทนำ

ภาวะผู้นำ นับเป็นเรื่องสำคัญของทุกองค์การโดยทั่วไปมักมีความเชื่อและคาดหวังว่าผู้ที่ที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์การมีประสิทธิผล ไม่ว่าจะเป็นระบบสังคมในรูปแบบใดก็ตามต่างต้องการผู้ที่มีภาวะผู้นำเพื่อทำให้องค์การนั้นก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์การ ปัจจุบันมีความเชื่อว่า ผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด แต่การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้โดยมาจากการที่ผู้นั้นใช้ความพยายามและการทำงานหนัก การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมาย แต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันก็คือเป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบได้ด้วยหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์การ (ชาลิกา อีมินกุล, 2562)

การเปลี่ยนแปลงไปทางสังคมอย่างรวดเร็วซึ่งมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาคนว่างงาน และอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาพื้นฐานและปัญหาอื่นๆ ติดตามมาเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรมเสื่อมลงความประพฤติในทางมิชอบ ของบุคคลหลายระดับ และหลายองค์กร รวมถึงสถาบันทางการศึกษาจึงส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสังคมในที่สุดเป็นหลักคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือการศึกษาในระบบพุทธเป็นวิทยาศาสตร์ประชาชน ซึ่งนิยามของวิทยาศาสตร์คือเป็นความรู้สาธารณะ (Public Knowledge) สามารถเข้าพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริง อะไรไม่จริงสำหรับความรู้ที่ไม่เป็นสาธารณะไม่ใช่วิทยาศาสตร์แต่เป็นอาถรรพเวท พุทธศาสนาทำลายตลอดเวลาทำให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่จึงกล่าวได้ว่า พุทธเป็นวิทยาศาสตร์ประชาชน (ประเวศ วสี, 2546)

การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี เราควรปฏิบัติธรรมอะไรบ้างเพื่อตอบคำถามนี้ เราต้องทราบก่อนว่า ภาวะผู้นำ ทำหน้าที่อะไร ซึ่งภาวะผู้นำ หมายถึงศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ดังนั้น ผู้นำต้องมีหลักธรรม หรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติจึงจะสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีเหมาะสม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีผู้นำที่ดีคอยกำกับดูแล ผู้นำที่ดีในทางธรรมคือต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา คือการมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความรักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานซึ่งความรักจะเกิดได้ถ้าผู้นำรู้จักมองในแง่ดีหรือ ส่วนที่ดีของผู้ร่วมงาน ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขาต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย เมื่อพบส่วนดีก็จดจำไว้เพื่อได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา 2) กรุณา คือความสงสารเห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อผู้ร่วมงานประสบเคราะห์กรรม ผู้นำต้องมีความสงสารและคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์นั้น ความสงสารจะเกิดได้เมื่อผู้นำต้องมีใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น 3) มุทิตา คือความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และ 4) อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลาง เที่ยงตรงไม่เอนเอียง (พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตฺโต), 2534)

ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างปกติและเคยคาดหวังล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติ และการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการ

เปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิมหรือหวนหาถึงอดีต โดยคำนี้กำเนิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2007 – 2008) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจครั้งใหญ่ การจัดการบางอย่างซึ่งแต่เดิมเคยถูกมองว่าผิดปกติ ได้กลับกลายมาเป็นสิ่งที่พบเห็นกันได้ทั่วไป และถูกนำมาใช้ในบริบทอื่นๆ อย่างเช่น ด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นและความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ส่วน "New Normal" ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 นั้น อธิบายได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิมๆ โดยมีการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจนำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มีการปรับแนวคิดวิสัยทัศน์วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ้ายเบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสารการทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาการศึกษาลำพญา อำเภอแม่เหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาการศึกษาลำพญา
2. เพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาการศึกษาลำพญา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาการศึกษาลำพญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาการศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในกลุ่มสหวิทยาการศึกษาลำพญา จำนวนทั้งสิ้น 122 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในกลุ่มสหวิทยาการศึกษาลำพญา จำนวน 92 คน ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan จากนั้นใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกสถานศึกษา

จำนวน 11 โรงเรียน ในกลุ่มในกลุ่มสหวิทยาการศึกษาอำเภอลำพูน ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสถานศึกษาทั้งหมด

2. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาเป็นประเด็นคำถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของปริมาณข้อความ ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว พร้อมทั้งกรอบแนวคิดและนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของปริมาณข้อความ รวมทั้งอีกทั้งความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหา และรูปแบบการพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน โดยกำหนดคุณสมบัติของ ผู้เชี่ยวชาญ คือ 1) เป็นผู้มีความรู้และความสามารถทางด้านบริหาร 2) เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการพัฒนาบุคลากร และ 3) เป็นนักวิชาการทางด้านการศึกษาวิจัยและสร้างเครื่องมือ มีรายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

2.3 การวัดค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence) ของแต่ละข้อความโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถาม

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนบ้านซับบอน และโรงเรียนวัดสามขาว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม เท่ากับ 944

2.7 นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าใช้ได้แล้ว เสนอต่ออาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาลำพูน อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูโดยใช้แบบสอบถาม
- 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปเก็บข้อมูล กับสถานศึกษาในเขตอำเภอ

มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 3) เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency value) และค่าร้อยละ (Percentage value) 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 รูป/คน เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 1 รูป/คน และผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหาร จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยมีขั้นตอนการสร้าง และประเมินเครื่องมือสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดขอบเขตของคำถาม โดยนำผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ที่มีค่าเฉลี่ยด้านที่น้อยที่สุด เรียงตามลำดับ มาสังเคราะห์ กำหนดเป็นร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา 3) สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้จำนวน 5 ข้อ 4) นำแบบสัมภาษณ์กึ่ง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความถูกต้องของภาษาและความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ การเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2) ทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอ ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบ เรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญาใช้สอบถามประมาณ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านที่ 2 ด้านการให้ความสำคัญส่วนบุคคล ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี และด้าน

ที่ 4 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครู และบุคลากร ทางการศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญาภาพรวม

สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.30	0.77	มาก	4
2. การให้ความสำคัญส่วนบุคคล	4.38	0.64	มาก	2
3. การบริหารจัดการเทคโนโลยี	4.39	0.60	มาก	1
4. การกระตุ้นทางปัญญา	4.38	0.67	มาก	3
ภาพรวม	4.36	0.61	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการให้ความสำคัญส่วนบุคคล ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี และ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

2. วิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา

2.1 สร้างแรงบันดาลใจ ในการทำงานในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในการบริหารจัดการศึกษานั้น ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างให้ครูมีความมั่นใจ ในการบริหารจัดการ สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่พัฒนาตนเองในการปรับตัวเข้าสู่ยุควิถีชีวิตใหม่คอยกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างความท้าทายใหม่ๆ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับครูในการทำงาน

2.2 การให้ความสำคัญส่วนบุคคล การบริหารงานในยุควิถีชีวิตใหม่นั้นผู้บริหารจึงต้องชี้แนะงานให้ครูแต่ละคนตามความถนัดของครูและส่งเสริมครูในการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนกำกับติดตามครูแต่ละคนเพื่อให้การช่วยเหลือ ต้องมีการสรุปการทำงานว่ามีอุปสรรคใดบ้างเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะสามารถหาทางแก้ไขได้ทัน ดังนั้นผู้บริหารจึงจะต้องให้ความสำคัญกับครูในการให้กำลังใจ สนับสนุนงบประมาณ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการวางแผน จัดการที่ดีมีการรับฟังความคิดเห็นจากครูเพื่อที่จะสามารถรับทราบปัญหาจากครูแต่ละคนเพื่อที่ผู้บริหารจะสามารถเข้าไปช่วยเหลือในด้านต่างๆ ได้ และเสริมสร้างให้ครูมีทักษะที่จำเป็นเพิ่มขึ้น โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมหาความรู้เพื่อสามารถนำมาพัฒนางานของตนตามรายวิชาที่ได้รับผิดชอบ

2.3 การบริหารจัดการเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในการจัดหาเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของนักเรียนที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรฝึกอบรมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะสามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น

เท่าที่จะทำได้และมีการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเพื่อให้สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดหาเทคโนโลยีที่เป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับครูในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

2.4 การกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติงาน ให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปสนับสนุนให้ครูคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการ PLC เพื่อกำหนดปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาและการระดมสมองในการหาแนวทางใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทโดยรวมของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ได้ตั้งไว้

2.5 การพัฒนาสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ให้สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 การสร้างแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ให้สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 นั้นผู้บริหารควรต้องมีความเข้าใจการทำงานของครูมีความยืดหยุ่นในบางเรื่อง ให้กำลังใจครูเมื่อตันตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก และมีความยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ผู้บริหารจะต้องรับฟังเหตุผลต่างๆ ของครู ไม่ตัดสินใจอะไรโดยขาดความรอบครอบควรมีความเมตตาต่อผู้ได้บังคับบัญชาเห็นอกเห็นใจครู คอยช่วยเหลือสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีความสุข และผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน และให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นด้วย

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา

3.1 แนวทางการสร้างแรงบันดาลใจตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตา ผู้ครมีความรู้ความเข้าใจบริบทของครูมีความมั่นใจให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ด้านความกรุณา ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่พัฒนาตนเองในการปรับตัวเข้าสู่ยุควิถีชีวิตใหม่คอยกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับครูในการทำงานและชื่นชมยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในการทำงาน และด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน

3.1 แนวทางการให้ความสำคัญส่วนบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตา ผู้บริหารต้องชี้แจงงานให้ครูแต่ละคนตามความถนัดของครูและส่งเสริมครูในการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน ด้านความกรุณา ผู้บริหารต้องกำกับติดตามครูแต่ละคนว่าครูมีปัญหาในการทำงานหรือไม่เพื่อให้การช่วยเหลือหาทางแก้ไขได้ทัน และจะต้องให้ความสำคัญกับครูในการให้กำลังใจ ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับครูในเรื่องการแสดงความยินดีเมื่อครูมีความดีความชอบและให้คำปรึกษาเมื่อครูไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และด้านอุเบกขา ผู้บริหารจะต้องรับฟังเหตุผลต่างๆ ของครูไม่ตัดสินใจอะไรโดยขาดความรอบครอบและพิจารณาถึงผลกระทบในการตัดสินใจและผลที่จะเกิดขึ้นและรับฟังครูเมื่อมีปัญหาที่จะต้องเข้ามาปรึกษาผู้บริหาร

3.3 แนวทางการบริหารจัดการเทคโนโลยีตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตา ผู้บริหารต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในการจัดหาเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของครูที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม ด้านความกรุณา ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรฝึกอบรมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะสามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาถ่ายทอดองค์ความรู้ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านมูทิตา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้และมีการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านความอุเบกขา เปิดโอกาสให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนอย่างเท่าเทียม

3.4 แนวทางการกระตุ้นทางปัญญาตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตาผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติงานด้านความกรุณา ผู้บริหารให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ด้านความมูทิตา สนับสนุนให้ครูคิดแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการ PLC เพื่อกำหนดปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาและการระดมสมองในการหาแนวทางใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทโดยรวมของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ได้ตั้งไว้ และด้านความอุเบกขาผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน จะต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือ อคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะรัก ไม่ชอบ หรือเกลียด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจะเรียงจากระดับรายด้านจากระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี รองลงมา ด้านการให้ความสำคัญส่วนบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากอันดับหนึ่งนั้นอาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในการจัดหาเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของนักเรียนที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะสามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้และมีการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเพื่อให้สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดหาเทคโนโลยีที่เป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับครูในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของพระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ) (2565) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคมนาคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Information Technology หรือ IT เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกันงานด้านการศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศช่วยการเรียนการสอน การวางแผนและการบริหารการศึกษา การวางแผนหลักสูตรการแนะแนวและบริการการทดสอบวัดผล การพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies: ICTs) ก็คือเทคโนโลยีสองด้านหลักที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมที่ผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ในกระบวนการจัดหา จัดเก็บ สร้าง และเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความหรือตัวอักษร และตัวเลข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็วให้ทันต่อการนำไปใช้

ประโยชน์ เหตุนั้น การบริหารและจัดการกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องใหม่และเป็นความจำเป็นในการบริหารและจัดการในองค์กรทุกระดับ

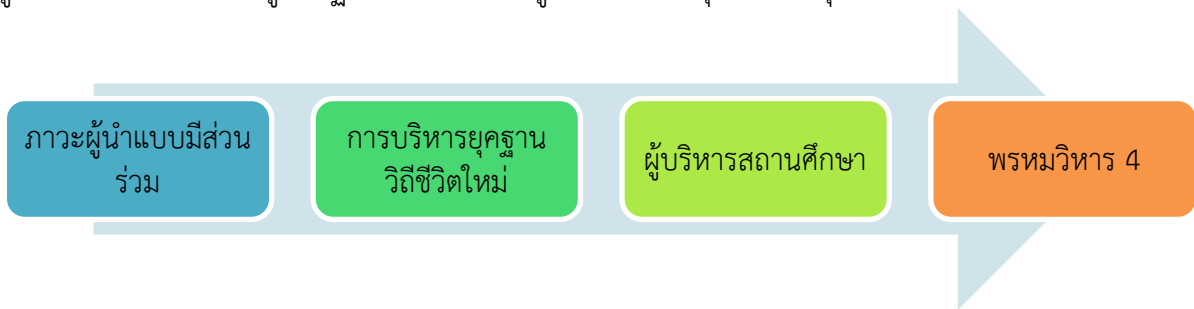
2. วิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา มีวิธีการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างให้ครู สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกที่จะพัฒนาตนเอง และควรมีใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้กำลังใจ ชื่นชม ให้รางวัล ให้ความรักและความจริงใจกับบุคลากรอย่างทั่วถึง 2) ผู้บริหารต้องกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ไม่เกิดความอิจฉา พลอยยินดีกับความสำเร็จ 3) ผู้บริหารมีการวางแผนร่วมกับครูในการส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญควร แสดงความรัก ความหวังดีและความห่วงใย อย่างจริงใจกับทุกคน 4) ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและ ให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็น ผู้บริหารต้องมีทักษะหลายด้านและควรมีลักษณะเป็นคนมีเมตตา นำเข้าหา ไม่ดูดั้น และต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระเลอวุฒิ ภูริปัญญา (เนตรตะวงษ์ชา) (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนายกองค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ควรกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ควรมีวิสัยทัศน์ที่ดีประกอบด้วยปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจปัญหาทาง คน เข้าถึงความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี 2) ด้านกรุณา ควรเปิดใจให้ กว้างให้ความช่วยเหลือความทุกข์ยากของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม การบริหารงานต้อง ประกอบด้วยหลักธรรม สุจริต ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) ด้านมุทิตา ควรแสดงความ ยินดีความชื่นชม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน และบุคลากรเมื่อประสบความสำเร็จได้ดี 4) ด้านอุเบกขา ควรให้ความยุติธรรม ความเสมอภาพ เป็นกลางในการให้รางวัล และการลงโทษ โดยไม่เอนเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประกอบ ธีรจิตโต (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองจังหวัด นครพนม ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ลำดับ ตามความสำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีความมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา การให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน การพูดจาที่ทักทายให้ความเคารพ ความรักและปรารถนาดีต่อกัน ยินดีเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีและผู้บริหารต้องแสดงความยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จพร้อมกับปลื้มปิติกับผู้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรวางตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เหมาะสมกับฐานะวางตนเสมอต้นเสมอปลายไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ตัดสินปัญหาด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา ในด้านความเมตตาผู้ควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของครูตั้งใจให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ให้กำลังใจ ชื่นชม ให้รางวัล ด้านความกรุณา ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่า มีความพอใจในการที่พัฒนาตนเอง ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้กำลังใจกับครูในการทำงานและชื่นชมยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในการทำงาน และด้านอุเบกขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระครูวิวัฒน์ธรรมานุกูล (ออดธมมปาโล) และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณลักษณะพรหมวิหารธรรม สำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ หลักการบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินการในการทำงานในโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป 2) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นลักษณะทางด้านร่างกายและการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นส่วนของอุปนิสัยแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น 4 ประการ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ มีวุฒิภาวะทางสังคม และใจกว้าง มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) พรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจสำหรับผู้บริหาร 4 ประการ ได้แก่ 1) เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข 2) กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระบุรี เขต 2 ประกอบด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4 ประการ การบริหารยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำปฏิบัติตาม และการบูรณาการหลักพุทธธรรมสรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1. ผู้บริหารควรพัฒนาในการสร้างแรงบันดาลใจให้การครูโดยการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติหน้า
  - 1.2. ผู้บริหารควรปรับปรุง และพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยนำหลักพรหมวิหาร 4 เข้าไปปรับใช้ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอยู่เสมอ
  - 1.3. ผู้บริหารควรมีการประพฤติตนในการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับครูในการทำงาน เป็นแบบอย่างให้ครูมีความมั่นใจ ในการบริหารจัดการ สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่พัฒนาตนเองในการปรับตัวเข้าสู่ยุควิถีชีวิตใหม่คอยกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1. ควรทำการศึกษาวิจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.2. ควรมีการวิจัยนวัตกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- จิตานา เร่งมีศรีสุข. (2560). **พุทธภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ชาลิกา ฮีมีนกุล. (2562). **ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประเวศ วสี. (2546). **การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กองทุนส่งเสริมงานทางวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.
- ปาณิสรา ตรัสศรี. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตแขวงจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิชยาภาภรณ์ ทองป่อ. (2562). **อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระครูวิวัฒน์ธรรมานุกูล (อ๊อด ธมมปาโล) และคณะ. (2563). **การพัฒนาคุณลักษณะพรหมวิหารธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 4(1). 27-37.
- พระประกอบ ธีรจิตโต. (2558). **การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ). (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา**. *วารสารพุทธอาเซียนศึกษา*. 7(1). 50-51.
- พระเลอวุฒิ ภูริปัญญา (เนตรตะวงค์ษา). (2555). **ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สว่าง เปี้ยปลุก. (2549). **ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดลำปางตามความคิดเห็นของครู**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สุขุมลย์ ประยูกตินิวัฒน์. (2560). **ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในทัศนะของพนักงานฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์นครหลวง บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.